

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Sanctuario Lavretano Almæ Virginis Domo Relatio

Bartoli, Baldassare

Macerata, 1675

Cap. VII. De Deiparæ patrocinium in suam Sanctam Ædem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64934](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64934)

*De Deiparæ patrocini^o in tā
suam Sanctam Ædem.* Du
pro
cie
Cu
ret

Cap. VII.

Certissima sunt testimonia, v
ex annalibus, & in præce
dentibus dictum, hanc sa
cro sanctam Domum nondum à De
è Barbarorum manibus vindicatam
sed à Regina Cœlorum tanquam
suam sedem, quæ fuit in terris (in
petratis ex Altissimo fulminibus)
semper tuitam esse. rit
co

Franciscus Maria Urbini Dux a
Leone X. exutus fuerat Ditione, qu
deinde armis recepta, vltro Picenun
Agrum ipse infesta populatione per
currit, Pape, vt dicitabat iniuriam v
turus. Exercitum habebat ex multa
rum gentium colluione mistum
quibus nec mos, nec lingua commu
nis, sed animus potior in prædam
quam in religionem erat. Cum enim
Dux Recinetum versus castra mo
neret, Militum Turmæ per summum
nefas Almæ Domus Gazæ inhiabāt
tiji

tam

in tam eorum nefarium ausum, neque
 Ducis imperio, neque vlla ratione
 prohibere poterat, at humano defi-
 ciente remedio, Diuinum præsto fuit.
 Cum enim per Internuncios de Lau-
 retanis diripiendis thesauris clande-
 stina inter se concilia agitarent, ecce
 densa nebula diem illucescentem ob-
 scurauit ita, vt exploratores indi-
 stincti, & cæcutientes in fugam con-
 uersi, à famelicis lupis, è nemore
 prope Filatrani montem egressis, di-
 lacerantur, quo cæteri prodigio ter-
 riti, execrandum facinus in vota
 conuertunt, atque ad nocendum ar-
 ma deponunt eaque Dei Parenti ob-
 tulerunt, quæ quidem hodie in Ar-
 mamentario Lauretano seruantur.

Maumethus II. Turcarum Imperator XI. post multas victorias, in
 Italiam irrumpere decreuit, ad Laure-
 tanam proinde Oram cum appulis-
 set, Deiparæ prostrernere Domum,
 eiusque Thesaurum arripere cogita-
 uit, sed eminus conspecta sacrosan-
 cta Æde, vi quadam Diuina terri-
 tus, recessit cū Exercitu, & ad Bizan-
 tii sedem se cum recepisset, mœrore

op-

oppressus vitam cum morte miser ca
 rimè commutavit. Selimus eiusdem si
 Maumethi Nepos temeritate nihi gir
 lominus perfidiaque ad Italiæ, se ler
 ad Sedis Apostolicæ ditionis euer po
 sionem concitatus, ad Piceni littor tar
 cum ingenti classe, & Piratarum de
 Naubus vela dedit, descensione Cl
 facta, Portu Recinetensi potitur in
 tectaue flammis, & cædibus fo pa
 dat, iam contra sua arma nemin re
 arma ferente, iter Lauretum verso De
 Sacræ Ædis Thesaurum arripiend Ha
 studio, cunctaque evertendi aggre cre
 ditur, sed nil felicius tentauit sus
 quam superioribus annis tentauerat ho
 Maumethus suus Auus, quia ipse mo
 met Sacelli conspectus tantum e ter
 terrorem incussit, ut è vestigi
 terrore perfusus repetit Classem. nia
 haud dubius, ut ore patulo ait Imp
 quin Cubiculum Cœlesti præsidii Lau
 regeretur, & ad regiam inge Ad
 ti mœrore, doloreque regressus refl
 vlcere percussus exitiali, miserim surg
 interiit. Nec tamen exitialis Se
 limi exitus aliorum compressit au & f
 daciam cognitum est deinde ex Tur cim
 ca-

miser
 asdem
 nihi
 , se
 euer
 itton
 tarum
 ione
 itur
 us fo
 emin
 verfo
 pienc
 aggre
 uic
 auera
 ipse
 am e
 estigi
 em
 o ait
 xfid
 inge
 effus
 rrim
 s Se
 it au
 e Tut
 ca-

carum captiuis, qui in fugam conuer-
 si, Lauretum ad vota Beatæ Vir-
 gini reddenda, venerunt, & retu-
 lerunt, Archipyratas, in quorum
 potestate ipsi fuerant, sæpius Laure-
 tanæ Domus prædande, spolian-
 deque studio, Lauretum instructa
 Classe petiisset, sed vt primum
 in Sanctuarij conspectum venerunt,
 pauore ingenti Diuinitus iniecto,
 repente regredi coactos esse, vti
 Dei Numen inibi esse confitentes.
 Hæc fama inter Barbaros cum in-
 crebuisse, Pirati post hæc aduer-
 sus Ædem Lauretanam quidpiam
 hostile haud ausi sunt experiri, im-
 mo audaciam in venerationem ver-
 terunt.

Solimanus attamen cum Panno-
 niam, Dalmatiamque sui iugum
 Imperij ferre coegisset, Classem ad
 Laureti littora conuerti iussit. In
 Adriatico autem sinu Ventorum vi-
 rescantium procellæ de repente in-
 surgentes immensæ confringunt Na-
 ues, ad scopulos allidunt Triremes,
 & sicuti fama voluit, supra duode-
 cim millia Militum, Nautarumque
 de-

demerferunt vnda. Classisque tota
fluctibus iactata, Diuini Numinis ira
infeliciter periit.

Nostrates quoque acies huic loco
insidias, & damna molituræ Cœlesti
vi, aut recesserunt, aut erumnosum
exitum sortitæ sunt.

Exercitus hostium ad inuicem pro
pugnantium Piceno in Agro sibi oc
currentes Alfonso Aragoniæ, & Fran
cisci Sforziæ, Laureto nil damni in
tentarunt.

Cesariæ copiæ Barbone Duce
Roma inuasa, minimè hunc in lo
cum ausæ inferre manus.

Gallorum Exercitus, Ductore
Ghisio, hac adituri Neapolim, piam
erga Sanctam Ædem reuerentiam
exibuerunt.

Passimque bellici Equitatus hac
transeuntes, Ludrica armorum con
certatione peracta, stricto gladio, ex
plosisque bombardis, Lauretanam
Virginem consalutant.

Id itidem præstant Nauigia, quæ
non procul a terra traiciunt Mare.

Non nulli Lauretanæ Domus Mi
nistri thesauros, quos tueri debebant

tota
 is ira
 loco
 celest
 osum
 pro
 di oc
 Fran
 ni in
 ce
 n lo
 tore
 piam
 iam
 hac
 con
 o, ex
 anam
 qu
 re.
 Mi
 pant
 a-

expilauerunt, & dum illos super Na-
 uem occulta fuga asportabant aduer-
 sa tempestas, eò vnde conscenderant,
 reiecit, itaque in Recinetensium po-
 testatem delati, depræhensique in
 manifesto scelere, ne quisquam de-
 hinc talia auderet, ante Lauretanam
 Ædem suspensi, ne farium sacrilegum
 fœdo supplicio lauat.

Haud multo post facinorosus Vir
 agitavit animo furtim exeundi sacel-
 lum, socium proinde idoneum na-
 ctus, ferramenta parat, quibus Va-
 luarum, & Arcæ nummariaæ seras
 aperiant. Omnibus in eam rem pa-
 ratis intra Virginis Cellam solerter
 se occultit. Inde concubia nocte Sa-
 crilegium exsequens, sacra dona au-
 rea, argenteaque in locum congerit,
 movque Arcæ, & Sacelli foribus pa-
 refactis, Templi quoque Valuas mo-
 litur. Tandem his quoque refractis,
 circumspicere capit, quærens oculis
 adiutorem sceleris, qui in Templi
 vestibulo (sic enim conuenerat) il-
 la ipsa hora præsto esse, & Sacra do-
 ua, nummosque in destinatum locum
 abdere debebat. Ecce sibi dum inten-

tius

tius circumspēctat, Armatorum Agmen (Cœlestium autem ante Virginis Adem excubantium esse creditum fuit) adesse cernit, quorum inopinatus aspectus tantum illi terror incussit, ut Valuis properè clausis delitescit, sed infelix vitatum credendi discrimen, stimulante avaritia rursum audere cœpit. Igitur patefactis iterum Templi foribus, socium sceleris quæritat, cœterum ei cœlestis illa acies semper infestis occurrebat armis, ac trepidum effusa fuga compellebat in Templum. Ita nocte assumpta, de salute magis quam de præ a sollicitus, irritò incepto, abire statuit, iamque apparente Aurora per auersam Templi Portam capessebat fugam, cœlestium occursum excubiarum earundem territus in Sacrosanctam Cellam refugit; manebant adhuc manifesta sacrilegij incepti vestigia, dum superuenientibus Sacelli Custodibus, Valuis refracta sacraque dona congesta, illum sacrilegij suspectum secerrunt, ac trepidantem conceptum nefas retegir, comprehenditur igitur cum sceleris conf

scio

scio, habita mox questione, rem omnem confitetur, & morte afficitur turpissima.

Nedum contra Prædones, & Armatos Virgo Mater suam tuetur. Adè sæpè proinde sunt retardatæ Naues, extinctæ familiæ, deperditæ fortunæ, latrunculi de medio sublatis; Eamque iniquè administrantes graui pœna multati. Similia discrimina subierunt, qui de Sacra Domo aliquid cœmenti, pulueris ve, arenulæq; surripere auderunt, nam Virgo Parens ab his ablationibus abhorret. Enarratione igitur nonnullorum omissa, qui ad rem temerarium adiacerunt animam, pauca tantum proferuntur specimina. Vir quidam ex præcipua Ciuitate nobilis, & copiosus (nomen, & patria supprimitur, quia ipse suppressum voluit) Lauretum venit, & ex sanctissima Virginis Cellula exiguum subtraxit lapidem, domiq; suæ seruabat omni honore, & Cultu, sed ille cultus haud cœlestem leniuit iram, nam Deo matris suæ vendicâte, miser ille orbitate filiorum, & amissione fortunarum sacrilegam religionem iuis

itaque ut erat Vir prudens & sapiens aperuit aliquando oculos, & Deum alicuius sceleris ultorem esse perpedit, tamen, & si omnia sibi accideret videbat apte ad representandam iram Diuini Numinis, illa tamen suo merito accidere non videbat. Ergo ab ægitudine simul corporis & animi omni spe iratum Deum placare conabatur, sed iræ materia apud eum quamuis ignarum residens irrita faciebat omnia. Proinde Virginis Lauretanæ, cui verè, & ex animo addictus erat, auxilium pariter, & consilium implorat, nec mora vllata fuit, quin monitu disceret, Lapidem ex Lauretana Domo sublatum causam esse cœlestis iræ, eamque non nisi sacro lapide restituto, placari posse, at illæ refertus lacrymis, religiosè a Deo, Deiparaque audaciter veniam exposcens, ipsemet Lauretum referre, quod abstulerat, desiderauit; nec in irritum preces eecidere, nam culpam agnoscenti Mater Dea indulgit, & extemplo depulso morbo alacer pergat Lauretum, saxum restituit, vota persoluit.

Fe.

tu
cr
ge
re
m
pr
te
qu
ig
fe
su
co
no
co
ve
ve
cr
de
pe
se
Io
A
C
ag
P
C

Fæmina ex Agro Piceno post diu-
 turnum matrimonium, nullum pro-
 creauerat foetum, hæc mœrore an-
 gebatur ita, vt vñdique sterilitatis
 remedia quæreret, quocirca eius inti-
 ma dixit illi, nullum esse remedium
 præsentius ad abolendam sterilita-
 tem, quàm Lauretanæ domus reli-
 quias, piè, religiosèq; custoditas; Illa
 igitur cœmentum arripuit, sed mani-
 festa Dei vtoris ira, nam febris domũ
 suam illud asportauit, & ægritudo
 corporis adeo animum vrgebat, vt
 non vehementius febris æstu, quàm
 conscientiæ vexabatur, nec prius à
 vexatione conquieuit, quàm Lauretũ
 venit, vbi Sacerdorem acciuit, & la-
 crymas pœnitentiæ indices profun-
 dens, ablatum reddidit lapidem, &
 pœnitentiæ valetudinem non tantum,
 sed & veniam consecuta est.

Haud minus iam dictis euenit
 Ioanni Suarez Coimbriæ in Lusitania
 Antistiti, tunc temporis Sacro in
 Concilio Tridenti congregato,
 agenti, qui Pio Quarto Summo
 Pontifice sedente, lapidem sacris è
 Cubiculi parietibus auulsum, impe-

travit, directo animo suam Eccle-
 siam cum reverteretur, insignem in
 ea excitare Capellam, & Sacelli la-
 pide eam expolire, ac in ægritudi-
 nem lapsus, nec vlllo modo in vale-
 tudinem, & vires, quas amiserat, se
 reducere nequiens, preces à pijs
 in Deum effundi curavit, & dum
 à febris æstu eo amplius vexaba-
 tur, per quamdam Virgunculam
 accepit, vt lapidem Sacræ Cellulæ
 Lauretanæ redderet, secus nec sa-
 lutem, nec mitiora neutiquam spe-
 raret. Episcopus re audita, lacry-
 mis Deiparam, vt sibi parcat, im-
 plorat, & lapidem Sacræ Domui per
 Franciscum Stellam de Aretio suum
 Capellanum remisit, qui mense Apri-
 li ineunte Lauretum attigit, protu-
 nusque Laureti Præsidi rem om-
 nem, vti gesta erat, enarrat, &
 lapidem argentea, vt erat theca
 inclusum cum Episcopi litteris tra-
 dit. Cum primum hæc fama ad au-
 res Sacerdotum, qui rem tentantibus
 malè ominati fuerant, pro se quisque
 fremuerunt, Lauretanam Virginem
 Natalis suæ Domus Vltricem, ne ta-

lia

lia post hac alius auderet, oculos
 mortalibus aperuisse, insigneque de-
 disse documentum. De tam evidenti
 miraculo lapidis ita fama percrebuit,
 ut cunctis Oppidanis, Aduenisque fi-
 nitimis visendi studio concurrenti-
 bus, supplicatio fuit indicta, & Epi-
 scopi Coimbriensis litteris, quæ rem
 totam exponerent, propalam reci-
 tatis, insignis lapis, quanta maxi-
 ma tum potuit pompa, à Præside, Ca-
 nonicis, & Sacerdotibus circumfer-
 tur, prosequentibus amplius duobus
 hominum millibus, & ad sinistram
 Sacri Cubiculi in suum locum, fer-
 ro reaticulo cinctus, repositus fuit ad
 monumētum quoque Posterum, eum
 esse temeritate hominum exem-
 ptum, Dei providentia restitutum.
 Litteræ autem Episcopi, ad Pium
 Summum Pontificem transmissæ,
 tanquam miraculi testes, quæ hodie
 cum alijs litteris ad Pontifices perti-
 nentibus, Romæ servantur in Arce
 Sancti Angeli, & illarum exemplum
 in Sæctæ Aedis Armariolo custoditur.
 Epistola igitur de verbo ad verbum
 in latinum translata, talis est.

Præsidi Lauretano salutem

I O A N N E S

Episc. Coniembriensis.

Ro mea erga Lauretanam
 Virginem religione eius
 Aedis lapidem (quod te
 non fugit) summa ope
 operaque curaueram, & demum in
 terdicti Pontificij religione solutus
 Pontifice maximo Pio IV. impetra
 tam, Cardinale Carpeni Laureti
 Patrono non inuito. Quippe, &
 inusitatus morbus prosperam meam
 valetudinem diuinitus afflixit, & pio
 rum, Deoque acceptorum hominum
 monitu hanc morbi causam esse per
 spexi. Itaque ego nulla interposita
 mora, veniam, pacemque à Deo,
 eiusq; Sanctissima Parente præcatus,
 Sacrum lapidem per eundem Fran
 ciscum Stellam Aretinum Sacerdo
 tem meum, qui istinc eum abstule
 rat, referendum curavi. Quæso, ob

te-

te
re
fuc
qu
ve
ti
ue
pi
m
au
m
pe
Æ
est
in
cu
bu
qu
m
mi
lia
cu
m

m restorque, vt remissum, qua par est
S religione, ceremoniæque recipias, ac
 suo reponas loco vna cum calce,
 quæ pariter remittitur. Vnum oro,
 vt arculas argenteas, quibus ea con-
 tinetur, velut testes miraculi asser-
 ues ad posteritatis memoriam sem-
 piternam. Gratissimum quoque
 mihi erit, si Cardinalem Patro-
 num, ipsumque Pontificem Maxi-
 mum de tota re facies certiores, vt
 post hæc censuras Ecclesiasticas in
 Ædis Lauretanæ violatores ratas
 esse velint, ne quid omnino illinc
 in posterum auferatur. Orabis etiam
 cum istis religiosissimis Sacerdoti-
 bus Beatam Virginem, vt hoc quid-
 quid est sine erroris, siue culpæ cle-
 menter mihi condonet.

Datae Tridenti VII. Idus Aprilis
 M. D. LXI.

atus Subinde tam certi, exploratique
Fran- miraculi fama per Picenum, Ita-
erdo- liamque vulgata, loci religionem,
stule- cultumque plurimum auxit, &
, ob- maximam vndique peregrinorum

molem cum donis exciuit, fati-
 constat intra vnus mensis spatium
 supra quingenta Aduenarum mil-
 lia studio celebrati illius lapidis vi-
 sendi, osculandique confluisse Lau-
 retum.

Quæ nam sit Lauretanæ Cellulæ
 sanctitas ex præcedenti capit. V-
 tantisque miraculis habetur, at ne
 quispiam ambigere possit, Deus
 insigni miraculo eius religionem san-
 xit. Anno 1557. Genuensis qui-
 dam, (cuius nomen parcitur, v-
 famæ parcat) haud obscuris pa-
 rentibus natus, vitiosus magis quam
 pius, Genua Lauretum proficisce-
 batur. Is in itinere Diaboli vitio-
 que concitatu, suspicari primo,
 deinde credere cepit, Lauretanam
 Aedem, non vetustum esse monumen-
 tum Beatæ Mariæ, sed superstitio-
 nis, auaritiæque nouum Commen-
 tum, cæterum hominis cogitatio,
 haud impunita diu fuit, nam illo ipso
 die equus, quo vehebatur cor-
 ruens totius mole corporis equitan-
 tem oppressit adeo vt miser ille
 fractus, & semianimis sub equo

iace-

iac
qu
te
in
gi
La
fr
ec
pr
sc
in
di
pa
im
re
va
no
La
cu
co
pe
co
tur
cu
ab
tur
stic

iaceret in via , nullo mortalium ,
 quia nemo aderat , opem feren-
 te . Itaque (vt dedit vexatio
 intellectum) temeritate in reli-
 gionem versa , Beatam Mariam
 Lauretanam inclamat , nec fru-
 stra , nam protinus expeditus
 equo , surgit incolumis , sed
 prompta Dei Clementia non di-
 scussit semel conceptam hominis
 insaniam , sed breui ad ingenium re-
 diens , miraculum illustrius fecit ;
 paulum inde progressus , acrius
 instigante Diabolo , quæ de Lau-
 retana Aede mirabilia feruntur ,
 vana esse , in animam suam omni-
 no induxit , haud impunè . Iam
 Lauretana Aedes in conspectu erat ,
 cum animi cecitas redundauit in
 corpus , offusa oculis caligine , re-
 penteque sum , haud mentis
 compotem , vires repentè desti-
 tuunt .

Trepidus ergo , & attonitus ,
 cum regere nequiret Equum ,
 ab Equo ipso prouectus Laure-
 tum , ad proximum hospitium si-
 stitur , vbi animo penè liquente ,

ab hospite defluens excipitur
 & inter manus in cubiculum de-
 latus, collocatur in lectulo. Tunc
 vero manifestam iram Dei bis in
 eodem tinere expertam, inten-
 tus animo ipse secum reputavit,
 & ex presenti luminum orbitate
 grauiorem cladem extimescens,
 vbertim flere cepit. Is metus sa-
 lus ei fuit. Diuino sub inde ta-
 ctus lumine respicit, & penitens
 ad expertam Virginis clementiam
 receptum, ac tutum fore spe-
 rans, veniam à Deo, Deiparaque
 exposcit; Profitetur, & vouet in
 posterum se haud secus de Lau-
 retana Cella, quam Christianus
 Orbis crederet, crediturum, mi-
 rabile dictu, mentis lumen, ocu-
 lorum lux consecuta est, igitur ad
 Sacrosanctam Aedem pergit, & vi-
 tæ maculis sacra confessione ab-
 stersis, Beatam Virginem enixè
 veneratur, & lætus illam religio-
 sè cernit ijs oculis, quos nuper,
 eadem irata amiserat, placata
 receperat.

Utque magis Lauretanæ Virginis
 pa-

pa

patrocinium pateat in suam Ædem,
aiunt Scriptores. Si hanc Ma-
riæ Domum singulari pro-
videntia Deus non
servaret. Vti-
que nec
tot
annos ea durare, nec tam il-
lustribus coruscare mira-
culis in hunc vsque
diem potuis-
set.

